

Vt18 Välimaa-Kiikku luontokartoitus

DESTIA

2023

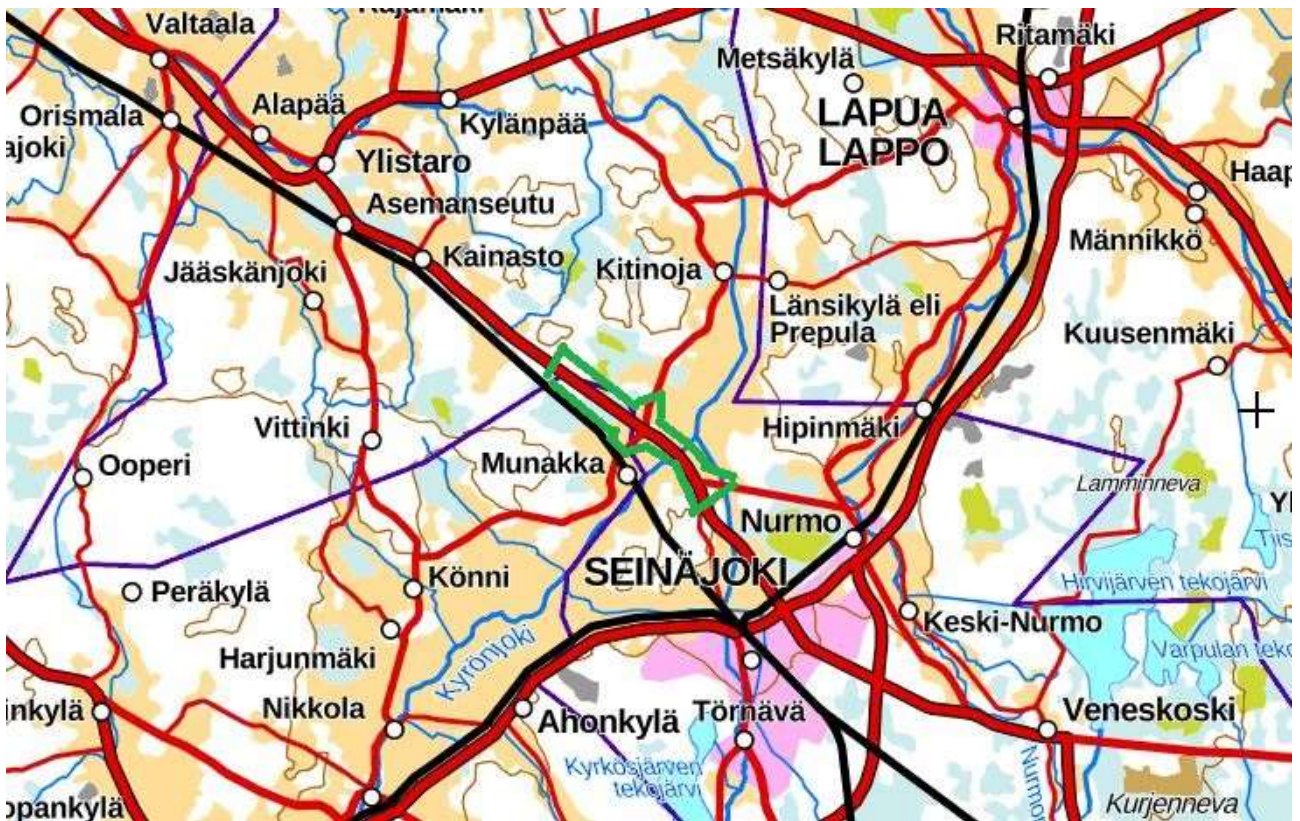
Vt18 Välimaa-Kiikku luontokartoitus

DESTIA, 2023

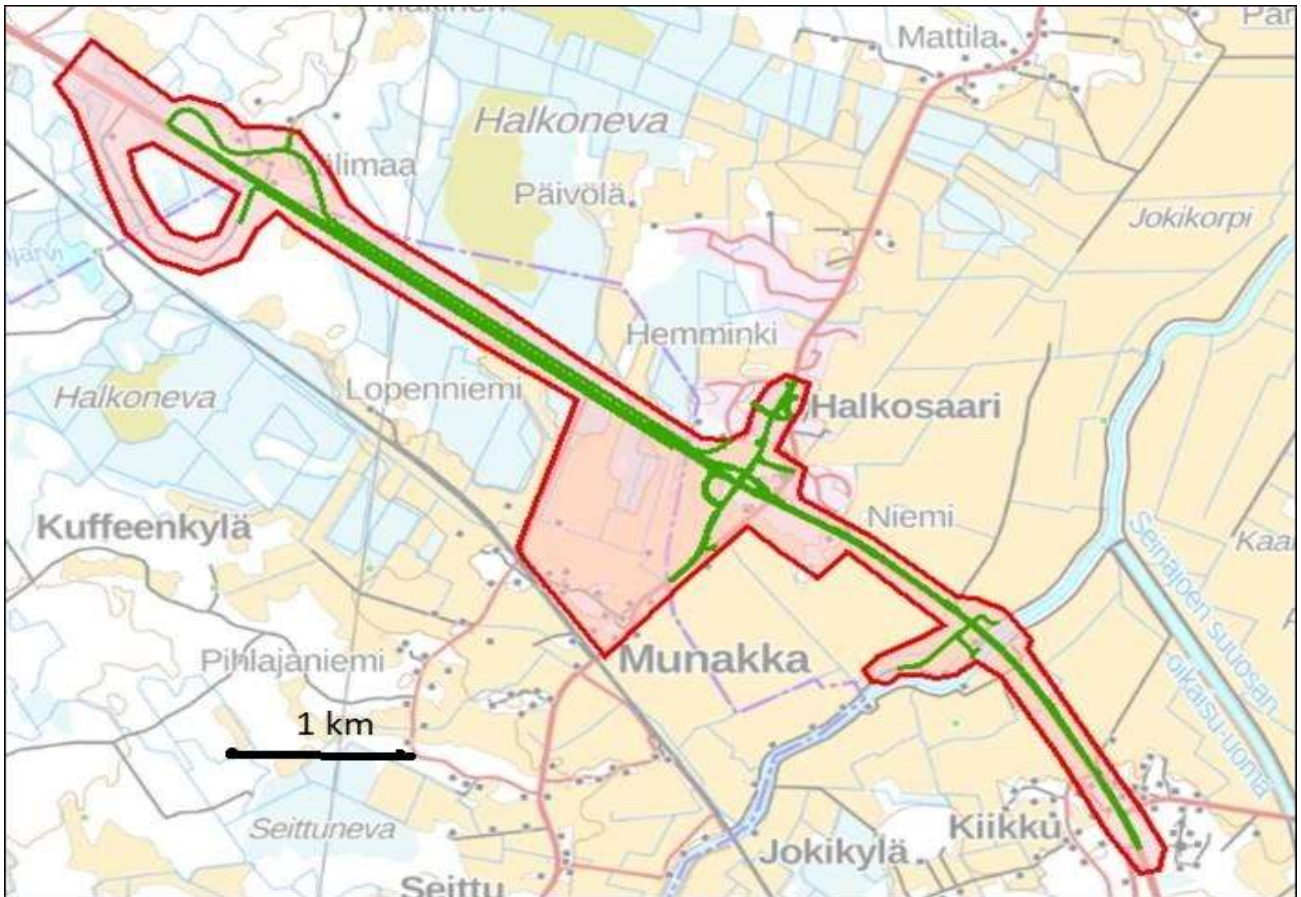
(Kansikuva: Metsäkauris)

1. YLEISTÄ

Tämän luontokartoituksen tarkoituksena oli selvittää, esiintyykö Vt12 Välimaa-Kiikku alueella sellaisia luontoarvoja, jotka olisi huomioitava alueen maankäyttöä suunniteltaessa. Tutkitun alueen sijainti on osoitettu **kartoissa 1 ja 2**. Kartoituksen teki luontokartoittaja Hannu Tuomisto FM huhti-elokuussa 2023. Työn tilaajana oli Destia; yksikön johtaja Sami Snellman ja konsultti Anne Ekholm.

Kartta 1. Tutkitun alueen sijainti

Kartta 2. Vt18 Välimaa-Kiikku luontokartoituksen aluerajaus

Selvitystyön tarkkuudeksi määriteltiin viranomaisvaatimusten ja lainsäädännön edellyttämät inventoinnit.

Inventointien perusteella kootusta raportista tuli ilmetä esiintyykö tutkimusalueella

- 1) luonnonsuojelulain 1096/1996 4 luvun 29 § mukaisia luontotyyppejä
- 2) metsälain 1093/1996 3 luvun 10 § mukaisia tärkeitä elinympäristöjä
- 3) vesilain 1961/264 1 luvun 15a, 17a § mukaisia luonnontilaisina säilytettäviä kohteita
- 4) uhanalaisluokituksen mukaisia lajeja
- 5) luontodirektiivin 92/43/ETY liitteen IV (a) mukaisia lajeja

Lisäksi kirjasin muita mahdollisia luonto- ja maisema-arvoihin liittyviä huomioita.

2. LUONTODIREKTIIVIN LIITTEEN IV (a) LAJIT

2.1 Liito-orava

Liito-orava (*Ptreomys volans*) on Euroopan Unionin luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV (a) mainittu uhanalainen laji. Luonnonsuojelulain (Luonnonsuojelulaki 1096/1996) 49.1 §:n mukaan em. luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainitun liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen on kiellettyä. Liito-oravalle lajinomaisena käyttäytymispiirteensä on, että eläin ulostaa elinpiirillään olevien puiden tyvelle riisinyväkokoisia papanoita.

Erityisesti ulostepapanoita löytyy suurten kuusten ja haapojen tyviltä. Koska hämääksiivisen liito-oravan suora havainnointi on vaikeaa, perustuu lajin elinpiirin määrittäminen papanalöytöihin.

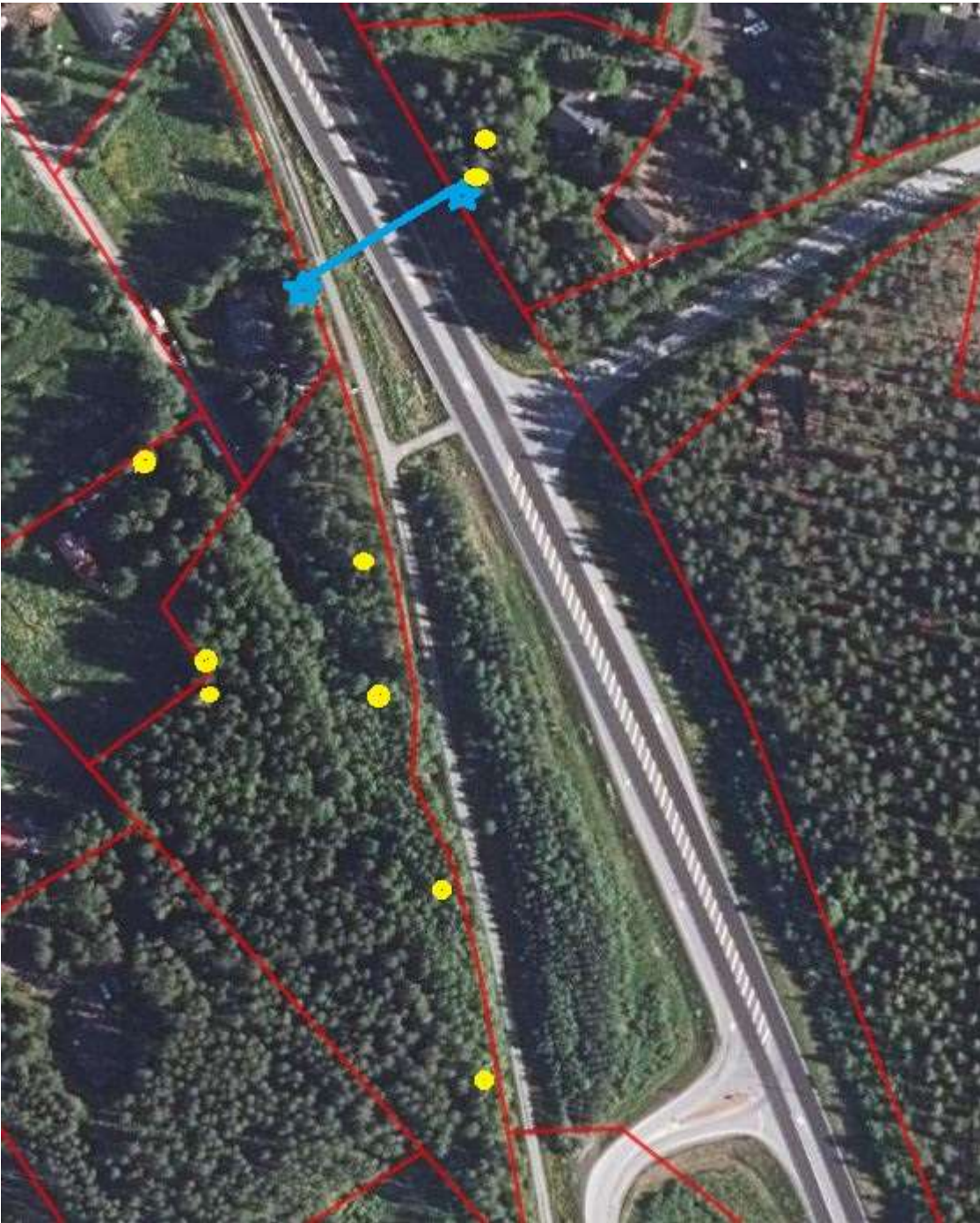
Kuva 1. Liito-oravan ulostepapanoita

Liito-oravakartoituksen tein huhti-/toukokuussa 2023.

2.1.1. Tulokset ja tulkinta

Ylistarontien ja Kiikuntien risteyksen alueelta löytyi runsaasti liito-oravan esiintymisestä kertovia papanalöydöksiä (**Kartta 3.**) Risteysalue on tulkittavissa vähintään lajin ns. levähdyspaikaksi. Mahdollista lisääntymispaikkaa ei etsinnöissä löytynyt, mutta esimerkiksi alueen talojen pihapiireissä on runsaasti liito-oravalle sopivia pesäpönttöjä.

Liito-oravien käyttämä tienylityspaikka on merkitty **karttaan 3.** Ylistarontien molemmin puolin olevat suuret kuuset toimivat liito-oravan hyppypuina; ne mahdollistavat liidon n. 50 metriä leveän tieuran yli (**Kuva 2.**)

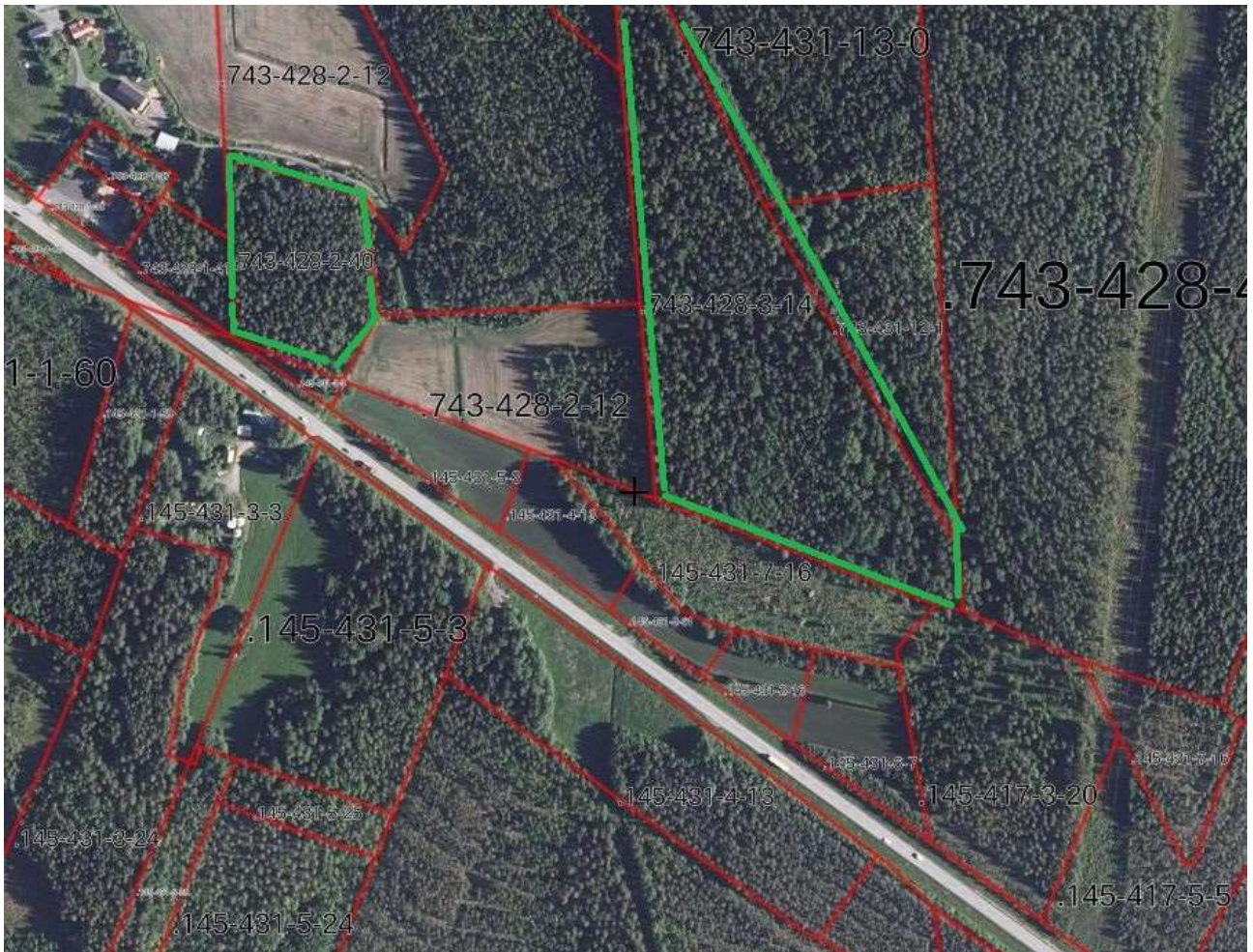
Kartta 3. Liito-oravan papanapuut Ylistarontien ja Kiikuntien risteyksessä (keltainen) ja liito-oravien käyttämä tienylityspaikka (sininen).

Kuva 2. Liito-oravan hyppypuut ja liitoreitti Ylistarontien yli.

Sammalmäen alueelta (**Kartta 4.**) on aikaisempia liito-oravahavaintoja. (**Tuomisto, H. julkaisematon**). Kevään 2023 kartoituksessa ei lajin esiintymisestä kuitenkaan löytynyt merkkejä. Aikaisempien havaintojen perusteella metsätila 743-428-3-14 on ollut lajin elinpiiriä ja myös metsätilan 743-428-2-40 alueelta on muutamia vanhoja papanahavaintoja (**Tuomisto, H. julkaisematon**).

Muualta tutkimusalueelta ei löytynyt merkkejä liito-oravan esiintymisestä.

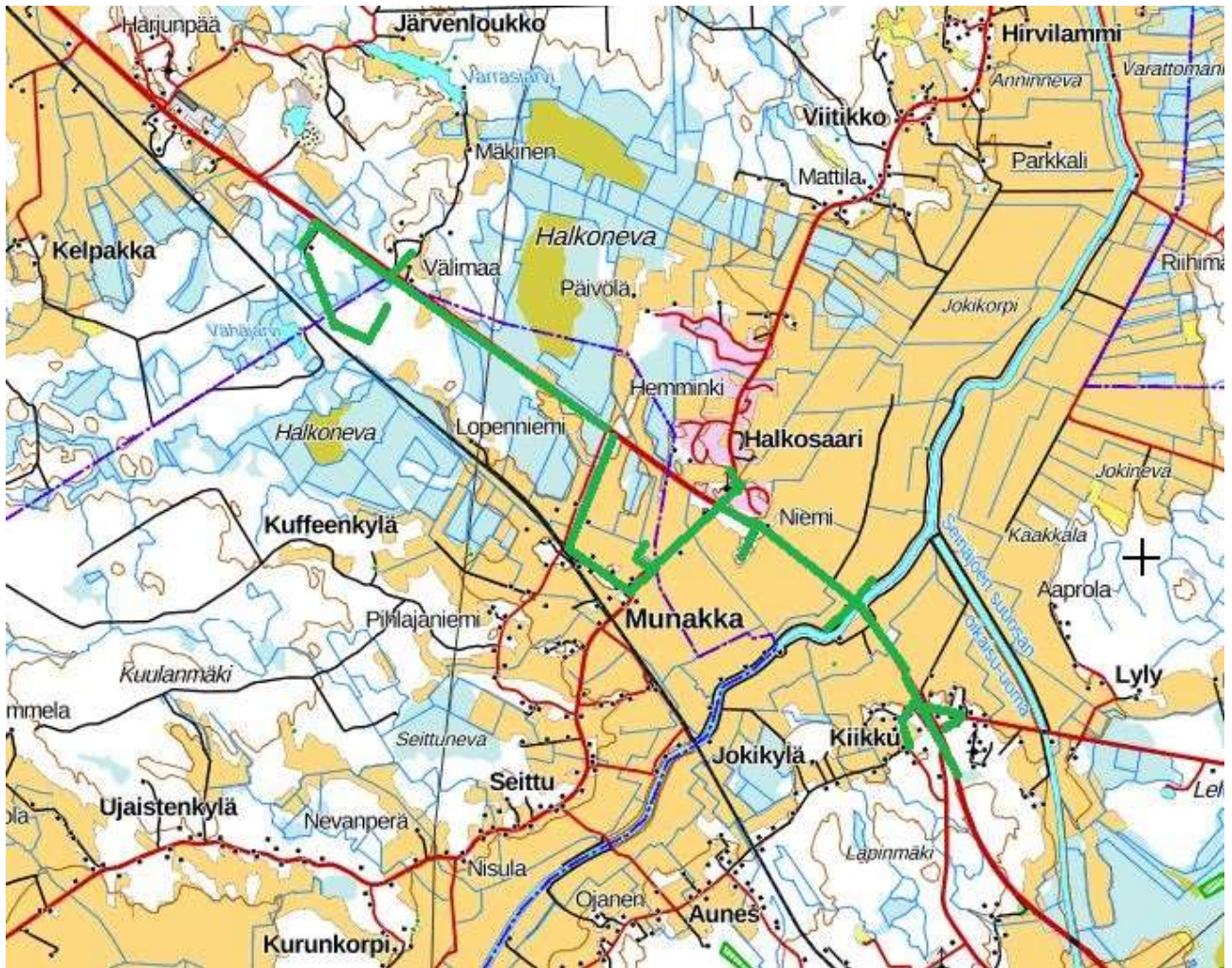

Kartta 4. Sammalmäen metsätilat 743-428-3-14 ja 743-428-2-40

2.2 Lepakot

Kaikki Suomessa tavattavat lepakkolajit (*Chiroptera*) ovat luonnonsuojelulain 38 §:n (Luonnonsuojelulaki 1096/1996) mukaan rahoitettuja. Lepakot kuuluvat myös EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV (a) lueteltuihin lajeihin. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Lepakot ovat hyönteissyöjiä, jotka saalistavat yöllä ja nukkuvat päivällä. Ne suunnistavat pimeässä lähettämiensä korkeiden ultraäänien kaikuja avulla. Lepakot tuottavat ääntä jatkuvasti liikkuessaan ja hahmottavat siten ympäristöään. Eri lajien saalistustavat ovat erilaisia. Myös ultraäänten voimakkuus ja taajuus sekä ääntelytapa vaihtelevat lajeittain. Lepakoita inventoitaessa käytetään lepakodetektoria, joka muuntaa lepakoiden äänet ihmiskorvin kuultavaksi. Lepakoiden havainnoinnissa käytin apuna Pettersson Elektronik AB:n lepakodetektoria D 200.

Havainnoin lepakoilta tyypillisiä esiintymispaikkoja muun inventointityön ohessa. Ennakkohavainnoinnin jälkeen kiersin alueen 11.6.2023 ja 12.6.2023 lepakodetektorin kanssa. Havainnointi tapahtui klo 23.30-03.00 ja lämpötila oli kumpanakin päivänä vähintään +10 C-astetta. Tutkimusreitti on esitetty **kartassa 5**. 12.8.2023 ja 13.8.2023 tein uusintainventoinnin Halkosaaren alueelle; so. suunnitellun risteysalueen tarkistamiseksi. Havainnointi tapahtui klo 22.30-00.30 ja lämpötila oli kumpanakin päivänä vähintään +16 C-astetta.

Kartta 5. Lepakkoinventoinnin reitit

2.2.1 Tulokset ja tulkinta

Kesäkuun inventointikiertoilla pohjanlepakoita (*Eptesicus nilssonii*) esiintyi kahdella alueella (**Kartta 6**). Vaaransaarentien varressa olevissa pihapiireissä ja tiealueella saalisti kahdella paikalla 2-3 pohjanlepakkoa. Lisäntymis- ja levähdyspaikkoina toiminevat näillä paikoilla olevat asuin- ja varistorakennukset.

Ylistarontien eteläpuolisessa metsäsaarekkeessa (*viitteellinen osoite Ylistarontie 1593*) saalisti molemmilla kartoituskerroilla 2-3 pohjanlepakkoa. Paikalla on runsaasti vanhaa rakennuskantaa so. pohjanlepakolle sopivia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

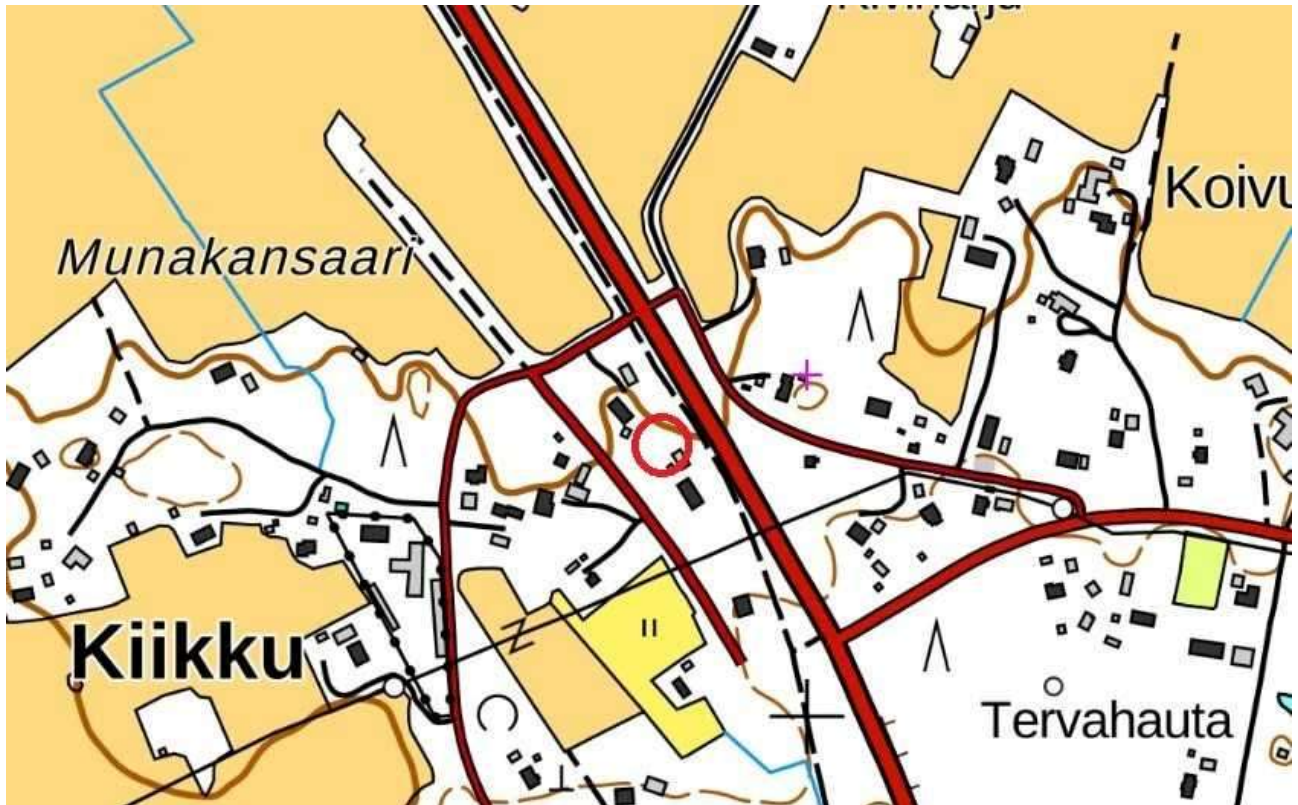
Toisella kesäkuun kartoituskiertokierroksella (12.6.2023) havaitsin lisäksi siippalajin (*Myotis sp.*) Ylistarontien ja Ahteenpolun välisellä niityllä. (**Kartta 7**). Lyhyen äänihavainnon jälkeen siippaa ei enää löytynyt, joten mahdollisen esiintymispaikan tarkka määrittäminen jäi epäselväksi. Ko. paikka ei ole siippalajeille tyypillinen.

Tutkimusalueella tapahtuvaan tiesuunnitteluun liittyen sain ennakkotiedon, että Halkosaaren kohdan mahdollisen eritasoliittymän tieltä voidaan joutua purkamaan muutamia nykyisiä asuin- ja piharakennuksia. (*Ekholm, A. suullinen tieto*)

Nämä rakennukset sijaitsevat tilojen 743-425-4-133 ja 743-441-8-5 alueella (**Kuva 3**). Tältä paikalta ei löytynyt lepakoita kesäkuun tai elokuun tutkimuskierroksilla.

Kartta 6. Pohjanlepakoiden esiintymispaikat 11.-12.6.2023.

Kartta 7. Siippahavainto 12.6.2023

Kuva 3. Tilojen 743-425-4-133 ja 743-441-8-5 rakennuksia. Niiden pihapiiristä ei löytynyt lepakoita.

2.3 Viitasammakko

Viitasammakko (*Rana arvalis*) on tavallista sammakkoa (*Rana temporaria*) hieman pienikokoisempi aitosammakoihin (*Ranidae*) kuuluva laji. Viitasammakko on sammakkoa teräväkuonoisempi, ja lisäksi näillä lähisukuisilla lajeilla on eroa värityksessä ja takajalan rakenteessa. Myös koiraiden kutuaikaisessa ääntelyssä on eroa. Viitasammakoiden ääntely

muistuttaa uppoavan pullon pulputusta, sammakoiden ääntely on kurnutusta. Tämän inventoinnin yhteydessä kartoitin lajin esiintymistä siten, että suoritin potentiaalisilla kutupaikoilla kuuntelua kevään lisääntymisaikana muun inventointityön ohessa.

Viitasammakot suosivat elinympäristöinä rantoja, tuoreita kangasmetsiä, soita ja peltoja. Kutupaikakseen ne tarvitsevat vesistöjä ja tulvarantoja. Viitasammakko on Euroopan unionin luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, liite IV a) suojaama laji, jonka kaikenlainen häirintä ja lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kiellettyä.

2.3.1. Tulokset ja tulkinta

Viitasammakoiden lisääntymispaikkoja ei löytenyt.

3. MUUT HAVAINNOT JA KUVIA

Kartta 8. Kuvapaikat A-Q KIIKKU

Kuva A. Risteysaluetta jakavalla metsäalueella kasvaa 70-80 v talousmetsänä harvennettua kuivaa kangasmetsää. *Kuvaussuunta N.*

Kuva B. Näkymä metsäsaarekkeen sisältä. *Kuvaussuunta N.*

Kuva C. Ks. edellinen. *Kuvaussuunta SE.*

Kuva D. Risteysalue. *Kuvaussuunta E.*

Kuva E. Puustoinen metsäsaareke Kii kuntien risteyksen länsipuolella. Valtapuustona n. 20 vuotta vanhaa mäntyä. Metsäkuvio toimii kevyenliikenteenväylää suojaavana saarekkeena. *Kuvaussuunta N.*

Kuva F. Kevyenliikenteenväylän reunassa kasvavat korkeat kuuset toimivat liito-oravien ns. levähdysalueen suojapuina. *Kuvaussuunta NW.*

Kuva G. Maisemamäntyjen jono. *Kuvaussuunta NW.*

Kuva H. Liito-oravien levähdysalueen reviirikuusia so. puita, joiden tyviltä löytyi ulostepanoita.

Kuva I. Liito-oravan ulostepapanoita ruokailupuuna käytetyn raidan tyvellä.

Kuva J. Suuret kuuset liito-oravan reviiripuina

Kuva K. Kuusivaltaista tuoretta kangasmetsää ja kangaskorpea, jossa valtapuuston ikä on yli 80 vuotta. Metsäalue on liito-oravalle tyypillistä esiintymisympäristöä.

Kuva L. Pellonreunan suuria haapoja, joiden tyvillä oli liito-oravan ulostepapanoita. Suuret haavat toimivat liito-oraville tärkeinä ravintopuina.

Kuva M. Suuret kuuset Ylistarontien itäpuolella ovat liito-oraville tärkeitä suoja- ja hyppypuita.

Kuva N. Liito-oravat suosivat elinpiirinään sekapuustoista ja kuusivaltaista metsää. Avoin metsärakenne mahdollistaa liitämisen, mutta toisaalta pensaskerros antaa tarvittavaa suojaa. tällä paikalla on runsaasti liito-oravalle sopivia pesäpönttöjä.

Kuva O. Ylistarontien itäpuolella olevaa kuusivaltaista tuoretta kangasmetsää. Talousmetsänä käsitelty alue soveltuu liito-oravalle huonosti, eikä tältä alueelta löytynyt merkkejä lajin olemassaolosta. *Kuvaussuunta N.*

Kuva P. Ylistarontien ja Kiikuntien risteysalue. *Kuvaussuunta NW.*

Kuva Q. Ylistarontien ja Kiikuntien risteysalue. Kuvaussuunta N.

Kartta 9. Kuvapaikat A-D KYRÖNJOKI

Kuva A. Kyrönjoki. Vt 18 ylittää jokiuoman Munakan maantiesiltaa pitkin. Kyrönjoki on suurelta osin luonnontilainen jokiuoma ja siihen kohdistuu vesilain 1961/264 1 luvun 15a, 17a § mukaisia luonnontilaisina säilytettäviä kohteita. Jokiuoman molempia rantoja on pengerreretty tulvasuojelullisista syistä. Jokipenkereet ovat rehevän rantakasvillisuuden peitossa. Rantametsien pääpuulajeja ovat harmaaleppä, tuomi, hieskoivu ja pajulajit. *Kuvaussuunta NE.*

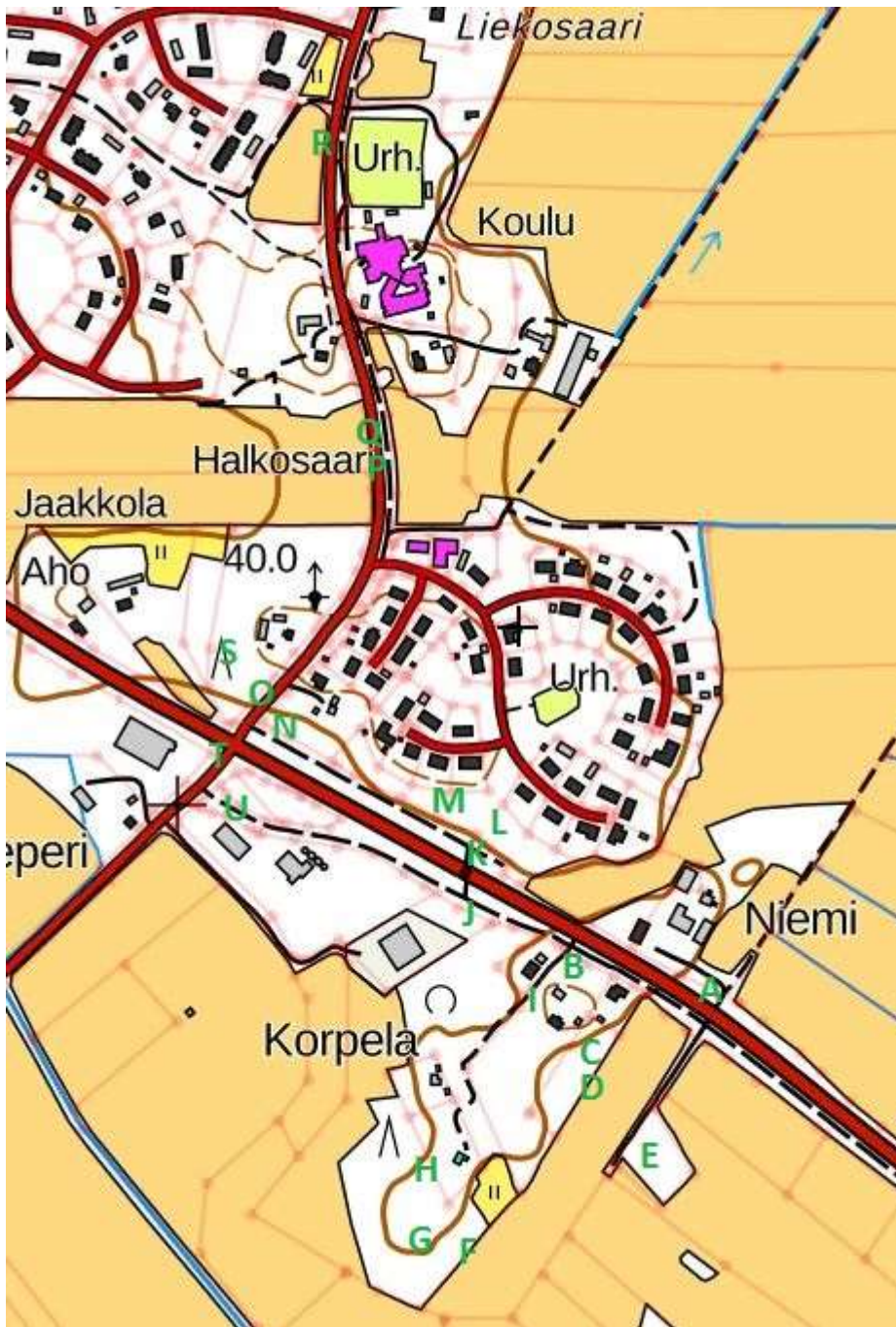
Kuva B. Maantiesillan pohjoisrannalla on vanha autiotalo, jonka pihapiirissä kasvaa vanhaa lehtipuustoa.

Kuva C. Kyrönjokea seurailevan Jokikyläntie. Paikan merkittävimpinä luontoarvoina ovat pihapiirejä reunustavat vanhat maisemapuut ja puuaidanteet. *Kuvaussuunta SW.*

Kuva D. Vt 18 Munakan maantiesillan pohjoispuolella. Tiealuetta ympäröivä Jokikorven peltolakeus on osa valtakunnallisesti arvokasta Kyrönjoen maisema-alueita. Peltoalue toimii myös Etelä-Pohjanmaan kautta tapahtuvan harmaahanhimuuton muuttokäytävänä. Pelloilla levähtää erityisesti keväisin tuhansia metsä-, tundra- ja lyhytnokkahanhia. Syksyllä Jokikorven pellot keräävät syysmuutolle valmistautuvia kurkia. Tieluiskien kasvillisuus koostuu tyypillisistä rehevien niittyjen lajeista. *Kuvaussuunta NW.*

Kartta 10. Kuvapaikat A-U HALKOSAARI

Kuva A. Maisemallisesti merkittävä suuri kuusi.

Kuva B. Maisemallisesti arvokkaat suuret kuuset

Kuva C. Maisemallisesti arvokkaat puuryhmät.

Kuva D. Lähimaisemallisesti arvokas kuusiaita. *Kuvaussuunta NE.*

Kuva E. Kaukomaisemassa erottuva metsäsaareke. Saarekkeen kaakkoiskulmassa kesällä 2023 viitakerttusen reviiri. Viitakerttunen indikoi linnustollisesti arvokasta lehtipuustoista aluetta.

Kartta 11.

Viitakerttusen laulureviirit Halkosaaren alueella kesällä 2023.

Kuva F. Kuiva pellonreunusketo; vanha perinnebiotooppi

Kuva G. Pellonreunusketo vaihettuu rehevöityneeksi niityksi; vanha perinnebiotooppi.

Kuva H. Entinen hakamaa; vanha perinnebiotooppi.

Kuva I. Maisemallisesti merkittävät suuret kuuset. Pihapiirissä pohjanlepakoiden saalistusalue.

Kuva J. Alikulkutunneli kevyen liikenteen väylällä. *Kuvaussuunta N.*

Kuva K. Kevyen liikenteen väylä ja sitä reunustava metsäsaareke. *Kuvaussuunta NW.*

Kuva L. Puustoltaan vanhaa lehtomaista ja tuoretta kangasmetsää, joka toimii viereisen omakotialueen meluvallina ja lähivirkistysalueena.

Kuva M. Ks. edellinen.

Kuva N. Maisemallisesti arvokas vanha mänty.

Kuva O. Maisemallisesti arvokas mäntyryhmä Kitinojantien varressa. *Kuvaussuunta N.*

Kuva P. Maisema Kitinojantien varresta. Vanhaa pihapiiriä reunustava korkea puusto jäsentää lähimaisemaa. *Kuvaussuunta N.*

Kuva Q. Maisema Kitinojantien varresta. *Kuvaussuunta S.*

Kuva R. Maisema Kitinojantien varresta. *Kuvaussuunta S.*

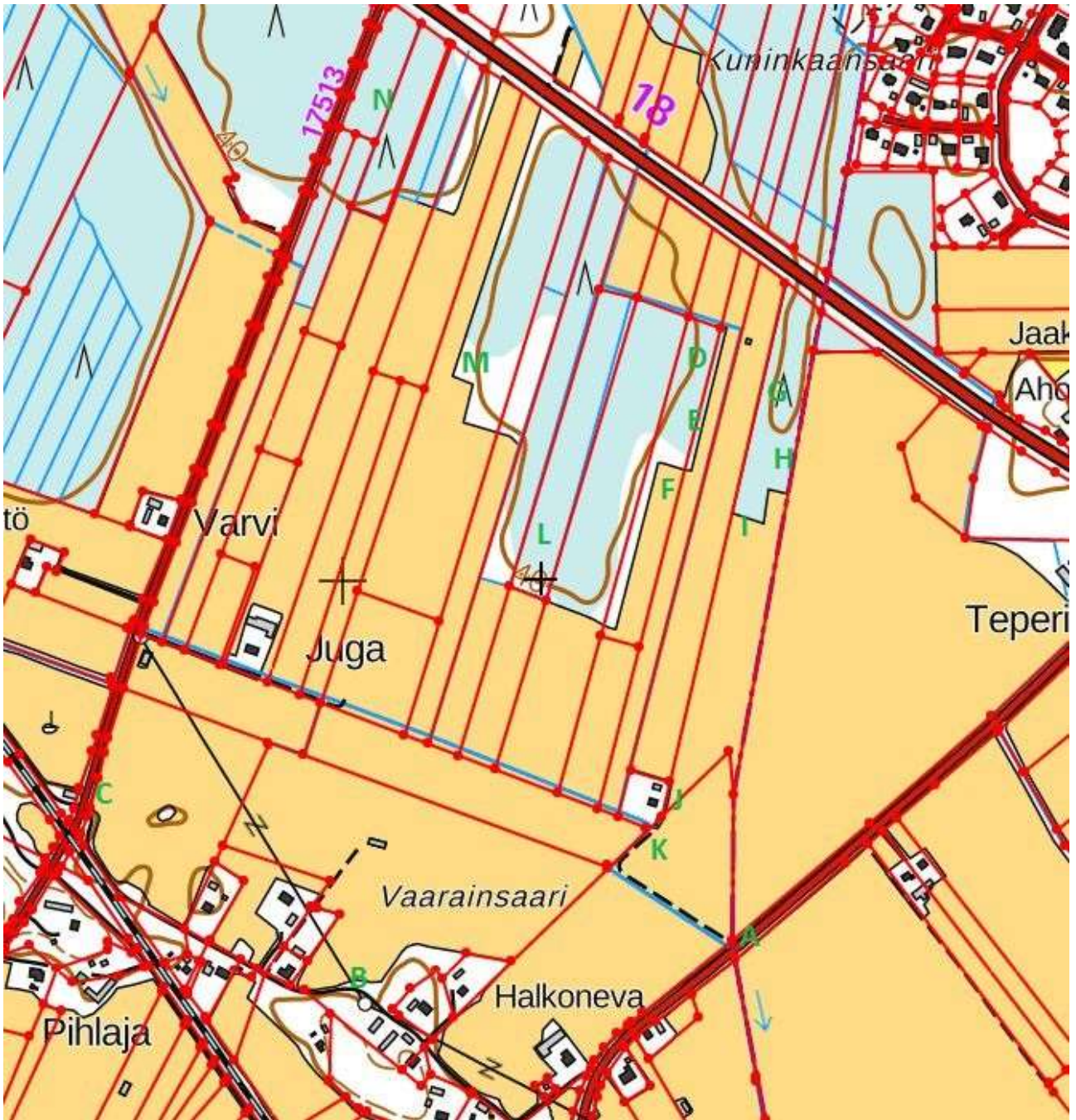
Kuva S. Puustoltaan vanhaa tuoretta kangasmetsää. Valtapuina n. 100-vuotiaat kuuset. Puustorakenteeltaan mahdollinen liito-oravan elinpiiri, mutta Halkosaaren kytkeytyneisyys läheisiin metsämantereisiin on heikko. Liito-oravaa ei alueella esiinny.

Kuva T. Kitinojantien ja VT18 risteys. Risteyksen vieressä maisemallisesti arvokas suuri mänty (vrt. kuva N).
Kuvaussuunta N-NE.

Kuva U. Kevyen liikenteen väylää reunustava puukujanne. *Kuvaussuunta SE.*

Kartta 12. Kuvapaikat A-N. VAARAINSAARI

Kuva A. Tienvarsimaisema Seinäjoen ja Ilmajoen rajalla. Tienpiennarkasvillisuudessa ei erityisesti huomioitavia lajeja. *Kuvaussuunta SW.*

Kuva B. Vaarainmaantien kylänraittia. Tien yläpuolella pohjanlepakoiden saalistusalue. Tienvarsihaavikko palokärjen (*lintudirektiivin liite I*) ruokailumaastoa. *Kuvaussuunta W.*

Kuva C. Halkonevantien ja Vaarainmaantien risteys. Kuvaussuunta N-NE.

Kuva D. Turpeinen suopohja on viereisten ojitusten myötä muuttunut turvekankaaksi. Paikalla on runsaasti järeitä ylispuumäntyjä. Kenttäkerroksen kasvilajisto vaatimatonta.

Kuva E. Pellonreunametsän järeä haapa arvokkaana maisemapuuna.

Kuva F. Turvepohjaisten peltojen alue. Metsäkauris (vrt. kansikuva) on alueella runsas nisäkäslaji, ja nämä pellonreunusmetsät ovat lajin suosiossa. Paikalla myös riistanruokintapaikka. *Kuvaussuunta S-SW.*

Kuva G. Moottorikelkkareitti. *Kuvaussuunta S.*

Kuva H. Isovarpuräme edustaa paikan alkuperäistä suoluontotyyppiä. Kenttäkerroksen valtalajeina mm. suopursu, suokukka ja kanerva.

Kuva I. Peltonäkymä. *Kuvaussuunta S.*

Kuva J. Autiotalon pihassa maisemallisesti arvokkaat suuret kuuset.

Kuva K. Valtaoja kevättulvan aikaan. Tavin ja heinäsorsan pesimäbiotooppia.

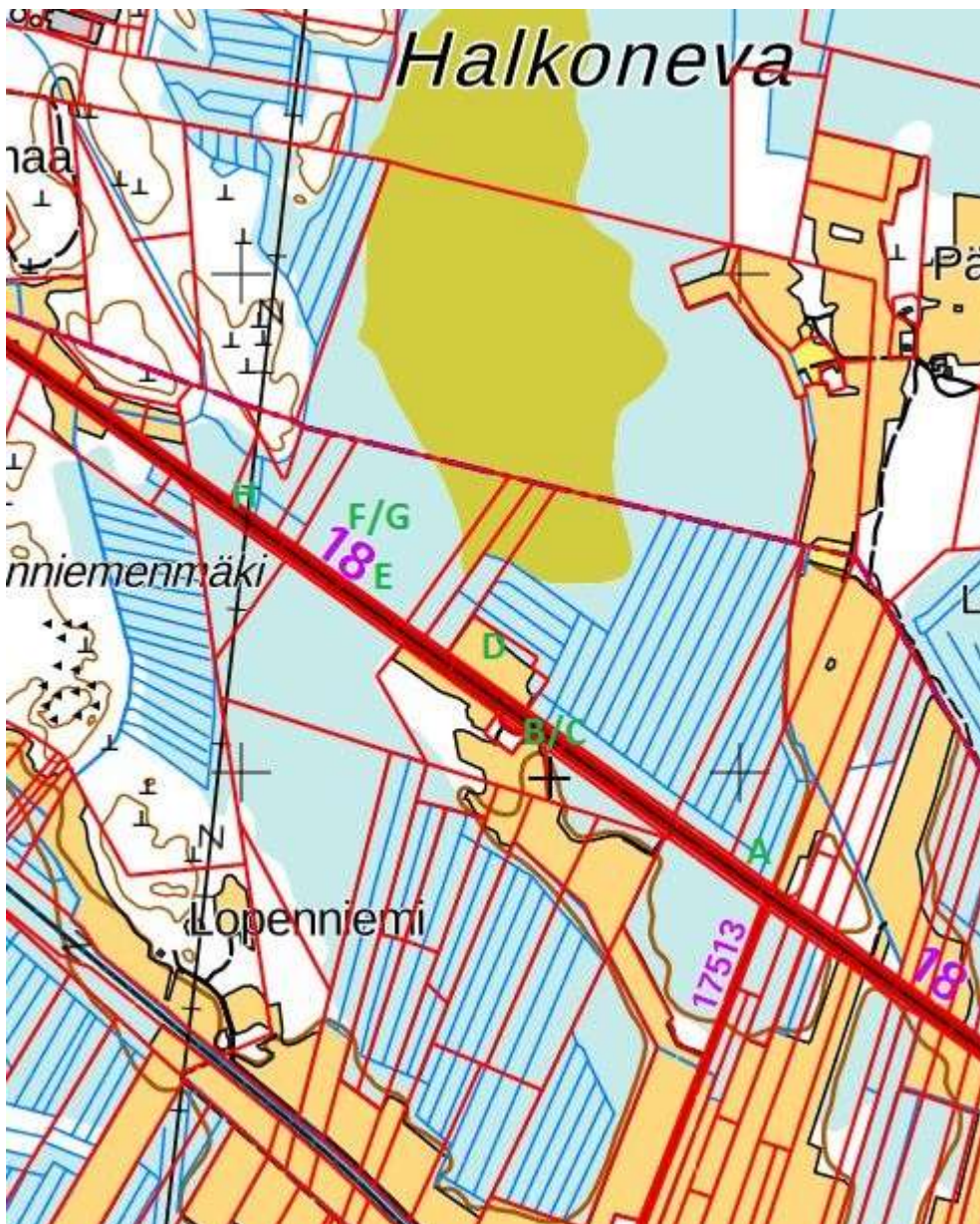
Kuva L. Talousmetsänä käsiteltyä turvekangasta.

Kuva M. Suurten maisemallisesti arvokkaiden ylispuumäntyjen vyöhyke pellonreunassa.

Kuva N. Talousmetsänä käsiteltyä turvekangasta.

Kartta 13. Kuvapaikat A-H. HALKONEVA

Kuva A. Vt18 ja Halkonevantien risteys. Vt18:n reunapuustona nuorta metsätalouden muuntelemaa männikköä ja lehtipuita. Tieluiskien piennarlajisto vaatimatonta. *Kuvaussuunta NW.*

Kuva B. Suuret maisemapuut levikepaikan reunustajina. Lähimaisemallisesti arvokas kohde. Paikalla on talvehtinut useana vuonna hiiripöllö (*lintudirektiivin liite I*) (*Tuomisto, H. julkaisematon*). Kuva C. Hiiripöllö Halkonevan levikkeellä.

Kuva C.

Kuva D. Peltoalue em. levikkeen pohjoispuolella.

Kuva E. Vt. 18 suuntainen avoin linja Halkonevan keidassuon reunassa. Käytetään osin moottorikelkkareittinä.

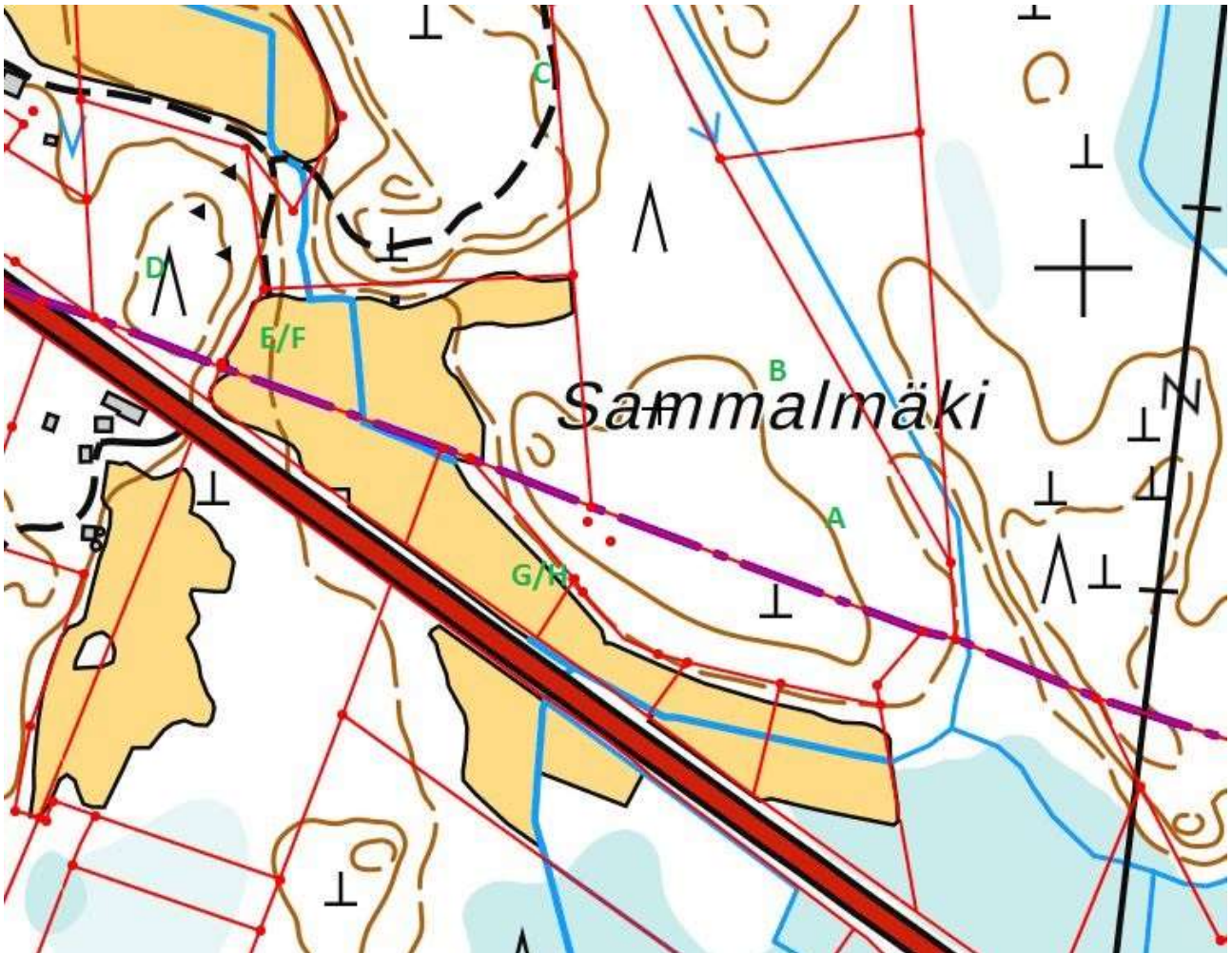
Kuva F. Halkoneva. Vt 18 halkaisee laajan suoyhdistymän, jonka alueella runsaasti erilaisia suoluontotyypppejä. Halkoneva on osittain turpeenottoalueena. Suolla elää uhanalaista ja arvokasta perhoslajistoa; mm. suoruuhiikas ja sademittari. Näiden lajien todennetut esiintymispaikat eivät sijaitse Vt18:n välittömässä läheisyydessä so. selvitysalueella.

Kuva G. Halkoneva on räme- ja nevakuvioiden muodostama suomosaiikki.

Kuva H. Tienpiennar paikalla, jossa sähkölinja ylittää Vt18:n.

Kartta 14. Kuvapaikat A-H. SAMMALMÄKI

Kuva A. Sammalmäen vanhaa metsää, jossa valtapuustona suuret yli 120-vuotiaat kuuset ja ylispuumännyt. Runsaasti järeitä haapoja. Aikaisemmin liito-oravan lisääntymis- ja levähdysaluetta. (Ks. 2.1.). Lintudirektiivin liitteen lajeista pesivänä ainakin palokärki ja pyy. Paikallisesti erittäin arvokas metsäkohde. Sammalmäen lakialueella vanha asuinpaikka.

Kuva B. Sammalmäen vanhaa metsää.

Kuva C. Laavu Sammalmäen luoteispuolella.

Kuva D. Puustoltaan vanhaa tuoretta kangasmetsää tilalla 743-428-2-40. Aikaisempaa liito-oravan elinpiiriä. (Ks. 2.1.).

Kuva E. Pellonreunushaavikkoa. Liito-oravan aikaisemmin käyttämiä ruokailupuita tilalla 743-428-2-40.

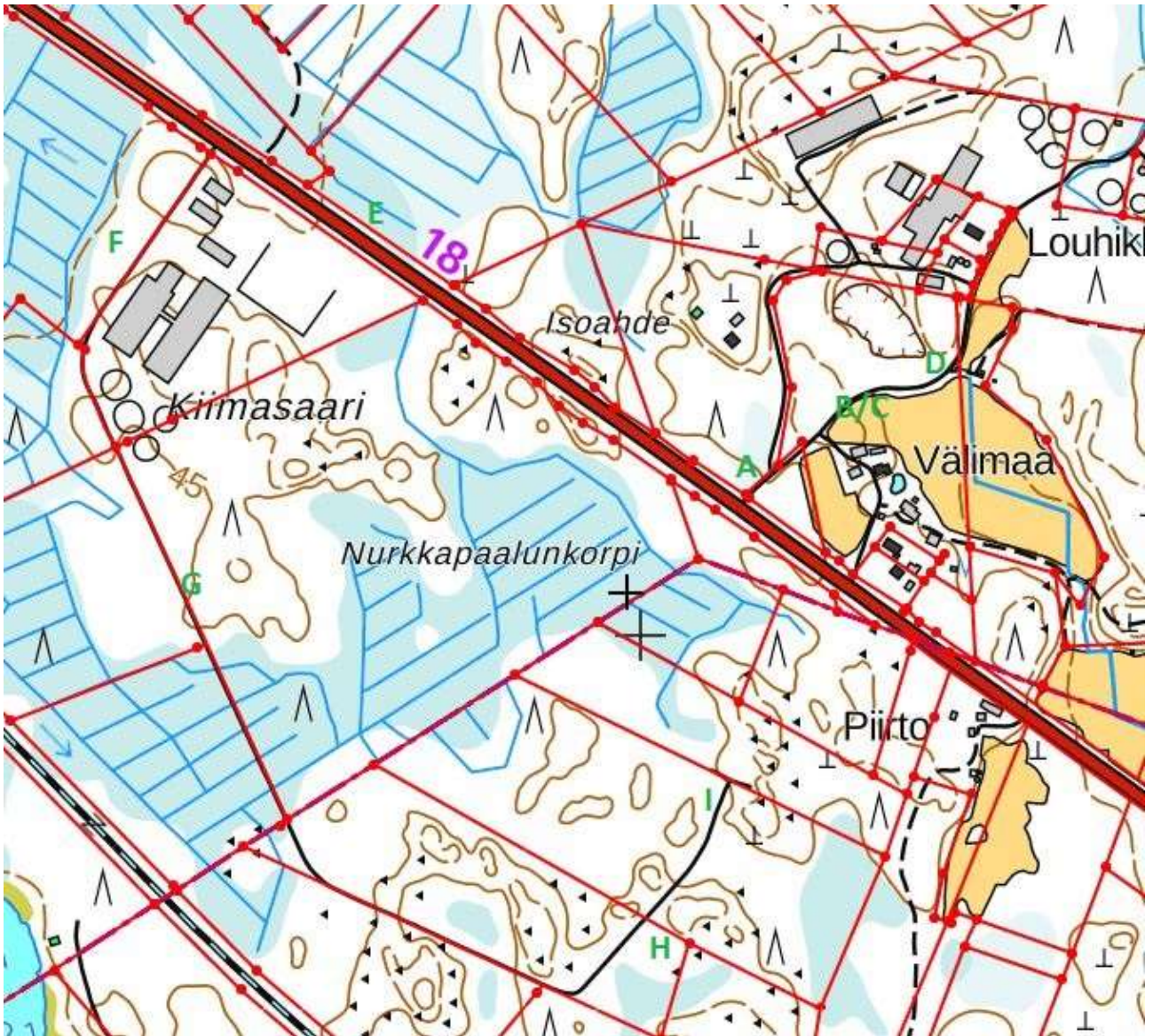
Kuva F. Peltomaisema Sammalmäessä. *Kuvaussuunta SE.*

Kuva G. Keväinen peltomaisema Sammalmäessä. *Kuvaussuunta NW.*

Kuva H. Kesäinen peltomaisema Sammalmäessä. *Kuvaussuunta NW.*

Kartta 15. Kuvapaikat A-I VÄLIMAA

Kuva A. Maisemallisesti arvokas metsäsaareke.

Kuva B. Peltomaisema Louhikonmäentien varresta. *Kuvaussuunta E-NE*

Kuva C. Peltomaisema Louhikonmäentien varresta. *Kuvaussuunta NE.*

Kuva D. Siirtolohkare; korkeus kaksi metriä.

Kuva E. Suurten mäntyjen muodostama pellonreunusmetsä VT 18:n reunassa. Maisemametsä.

Kuva F. Vanha kangasmetsä Maitomäentien luoteispuolella. Järeitä ylispuumäntyjä. Palokärjen pesimämetsikkö (*lintudirektiivin liite I*)

Kuva G. Maitomäentien "metsäautotie". Tienvierusmetsät ovat voimakkaasti käsiteltyjä talousmetsiä.
Kuvaussuunta NW.

Kuva H. Geologisesti arvokas muinaisranta Maitomäentien metsäautotien varressa.

Kuva I. Suuri siirtolohkare; yli 2 m

4. YHTEENVETO

Välimaa-Kiikku alueen maankäyttöä suunniteltaessa erityistä huomiota vaativat kohteet:

- Kiikun risteysalueen liito-oravien esiintymispaikka
- Sammalmäen liito-oravien esiintymispaikka
- Kyrönjoki vesilakikohteena
- havaitut pohjanlepakoiden esiintymispaikat
- maisemallisesti arvokkaat puut ja puuryhmät
- Maitomäentien muinaisranta